

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Centrum pro komunitní práci Střední Čechy

Popis současného stavu sociálních služeb v území ORP Dobříš, ORP Sedlčany a ORP Hořovice

Závěrečná zpráva z kvalitativního výzkumu vznikla v rámci projektu „Pečovat a žít doma je normální – podpora neformálních pečovatelů“, který je podpořen z Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost a státního rozpočtu ČR.

Mgr. Petra Klvačová Ph.D.
30.08.2017

Verze pracovní, před jazykovou korekturou.

Obsah

Cíl analýzy.....	2
Metodologie.....	2
Popis jednotlivých služeb	2
Denní stacionář	2
Týdenní stacionář	3
Sociálně terapeutické dílny	3
Chráněné bydlení	3
Odlehčovací služby	3
Domovy pro osoby se zdravotním postižením.....	4
Pečovatelská služba.....	4
Osobní asistence	4
Hospicová péče	4
Centrum denních služeb.....	5
Domov se zvláštním režimem.....	5
Domov pro seniory	5
Raná péče	6
Další služby – sociální rehabilitace, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, seniory, sociální poradenství, sociální podnik	6
Hlavní zjištění	7

Cíl analýzy

Cílem této analýzy je zmapování stávajícího stavu sociálních služeb ve zkoumaném území a zjištění aktuálních informací o jejich poskytovatelích. Konkrétně nás zajímá:

- jaké subjekty poskytující sociální služby v regionu působí
- jaké konkrétní služby nabízejí a v jakém rozsahu
- s jakými problémy se poskytovatelé v současnosti setkávají
- zda je nabídka služeb v daném území dostačující, zda odpovídá poptávce po těchto službách

Analýza se týká těch sociálních služeb, které jsou relevantní pro neformální pečující a jejich blízké, a zároveň jsou poskytovány ve zkoumaném regionu. Někteří poskytovatelé mají sídlo přímo na území sledovaných ORP, některé naopak sídlí v okolních ORP – např. Černošice, Beroun nebo Příbram – a na sledovaná území zajíždějí pouze za konkrétními klienty, v případě pobytových služeb naopak klienti dojíždějí do nich.

Metodologie

Analýza se opírá o výpovědi poskytovatelů sociálních služeb a také úředníků příslušných odborů sociálních služeb. Výpovědi byly získávány především formou polostandardizovaných rozhovorů podle předem připraveného scénáře, v některých případech byl rozhovor pořízen prostřednictvím telefonického rozhovor (především z důvodu časového vytížení respondentů). Některé rozhovory byly individuální, další měly formu skupinového rozhovoru. Rozhovory trvaly v průměru 1,5 hodiny. Většina rozhovorů byla nahrávána na diktafon, v některých případech si to respondenti nepřáli, takže z rozhovoru byl následně pořízen podrobný zápis. Celkem v analýze pracujeme s výpověďmi 25 respondentů.

Kromě výpovědí respondentů využívá analýza také veřejně dostupné informace, především z webových stránek jednotlivých organizací, kde popisují nabízené služby a v některých případech i jejich dostupnost.

Pohled poskytovatelů a úředníků OSVZ je doplněn zkušenostmi neformálně pečujících, kteří sociální služby využívají nebo by o ně měli v budoucnu zájem a snaží se je aktivně vyhledávat a vybírat (podle typu postižení či onemocnění blízké osoby, podle dostupnosti, podle způsobu práce apod.).

Popis jednotlivých služeb

Denní stacionář

Tuto službu nabízí ve zkoumaném území tři ORP neziskové organizace Stéblo Borotice a Mela Sedlčany. V okolních ORP mají sídlo organizace Alka Příbram, Centrum sociálních služeb Tloskov (Neveklov-Tloskov, zařízení zřizované MPSV), Dobromysl Beroun a Domov Laguna Psáry (zařízení Středočeského kraje), do kterých je tudíž třeba dojíždět na delší vzdálenost.

Podle informací respondentů z řad poskytovatelů i pečujících je nabídka míst v denních stacionářích naplněná, takže někteří rodiče dětí se zdravotním postižením nemají své děti kam umístit, což bude problémem zejména do budoucna. Vzhledem k malému počtu zařízení nabízejících služby denního (a také týdenního) stacionáře není současně možné vybírat si vhodné zařízení s ohledem na typ postižení či onemocnění.

Týdenní stacionář

Na území tří sledovaných ORP se vyskytuje pouze jeden týdenní stacionář, a to v Domově pro OZP Lochovice (příspěvková organizace HI.m. Prahy, ORP Hořovice), který má kapacitu pouze 8 míst a přednostně přijímá klienty, kteří mají trvalý pobyt na území hlavního města Prahy. V okolních ORP funguje týdenní stacionář pouze v Centru sociálních služeb Hvozdy Hvozdnice (ORP Mníšek pod Brdy). Ve větší vzdálenosti od sledovaných ORP se nacházejí týdenní stacionáře Společenství Dobromysl Srbeč (okr. Rakovník, poblíž Nového Strašecí) a Domov Laguna Psáry (zařízení Středočeského kraje, ORP Černošice).

Stejně jako u denních stacionářů platí i v případě těch týdenních, že jejich kapacita je naplněná a pro potřeby tří sledovaných ORP zcela nedostatečná a nevyhovující. Nejen v současnosti, ale také v budoucnosti tudíž bude poptávka po této službě výrazně převyšovat její nabídku.

Sociálně terapeutické dílny

Tuto službu poskytují ve sledovaném území neziskové organizace Stéblo Borotice (ORP Dobříš) a Mela Sedlčany. Za hranicemi tří sledovaných ORP lze využívat sociálně terapeutické dílny neziskových organizací Portus Praha ve Slapech (ORP Černošice), Dobromysl Beroun, Centrum sociálních služeb Hvozdy Hvozdnice (ORP Mníšek pod Brdy) a Vila Vallila Červený Újezd u Votic (ORP Votice).

Chráněné bydlení

Chráněné bydlení v námi sledovaných ORP provozují neziskové organizace Stéblo Borotice (ORP Dobříš), Mela Sedlčany (Sedlčany a Vysoký Chlumec), Domov Svatý Jan Krásná Hora n. Vlt. (podpora samostatného bydlení, ORP Sedlčany). V okolních ORP pak také Portus Praha – chráněné bydlení Slapy, Vila Vallila Červený Újezd u Votic (ORP Votice) a Domov Laguna Psáry (zařízení Středočeského kraje, ORP Černošice). Ve vzdálenější ORP působí Centrum sociálních služeb Tloskov (Neveklov-Tloskov, Středočeský kraj, ORP Benešov).

Jak vyplynulo z výpovědí respondentů – rodičů dětí se zdravotním postižením, kteří by měli zájem o umístění svých odrostlých dětí do některého z chráněných bydlení, volná kapacita těchto zařízení je v současnosti nulová. To potvrzují i výpovědi poskytovatelů sociálních služeb a veřejně dostupné zdroje – webové stránky jednotlivých zařízení. Volná místa v těchto zařízeních nejsou a čekací lhůta na jejich uvolnění je velmi dlouhá.

Odlehčovací služby

Co se týče nabídky odlehčovacích služeb, ty poskytuje na území zkoumaných ORP několik institucí, konkrétně neziskové organizace Farní charita Starý Knín, Stéblo Borotice (obě ORP Dobříš) a Digitus Mise Hořovice, příspěvková organizace města Hořovice Domov Na výsluní a příspěvková organizace Středočeského kraje Domov Svatý Jan Krásná Hora nad Vltavou (ORP Sedlčany). V sousedních ORP lze využít služby neziskových organizací Alka Příbram, Dobromysl Beroun a Klubíčko Beroun, Centrum sociálních služeb Hvozdy Hvozdnice, příspěvková organizace Středočeského kraje Domov Kytín (obě ORP Mníšek pod Brdy), Domov V zahradách Zdice, Centrum Na verandě Beroun (obě ORP Beroun). Ve větší vzdálenosti působí Centrum sociálních služeb Tloskov (Neveklov-Tloskov, Středočeský kraj, ORP Benešov).

Ani odlehčovací služby nejsou pro neformální pečující a jejich blízké příliš dostupné. V důsledku malé kapacity těchto služeb v námi zkoumaném území a jeho okolí je třeba si tyto služby rezervovat dlouhou dobu dopředu. Tím pádem je možné je využívat spíše pro déle plánované příležitosti, jako je

dovolená, než pro nárazové události, jako je například akutní onemocnění pečujícího. S tím souvisí rovněž to, že, pokud je nějaká volná kapacita k dispozici, většinou je tomu tak v nevyhovujícím termínu (např. pro dítě nikoliv o prázdninách, ale o víkendech). V jedné z organizací, která byla v rámci naší analýzy zkoumána, se odlehčovací službě pravidelně střídají tři stejní klienti, čímž je její kapacita naplněna, a nikoho z vnějšku již není možné přijmout. Některé klienty organizace zároveň odmítají, protože nejsou na péči o ně připraveni.

Domovy pro osoby se zdravotním postižením

Ve sledovaných ORP se nachází podle našich zjištění pouze dvě zařízení, které tuto službu poskytují, a sice příspěvková organizace Středočeského kraje Domov Svatý Jan Krásná Hora n. Vltavou (ORP Sedlčany) a Domov pro OZP Lochovice (příspěvková organizace hl. m Prahy, ORP Hořovice). V okolních ORP, tzn. již ve větší vzdálenosti, fungují Centrum sociálních služeb Tloskov (Nevklav-Tloskov, Středočeský kraj, ORP Benešov), Domov Laguna Psáry (zařízení Středočeského kraje, ORP Černošice) a Koniklec Suchomasty (příspěvková organizace Středočeského kraje, ORP Beroun).

Pečovatelská služba

Terénní pečovatelskou službu nabízejí neziskové organizace i příspěvkové organizace Středočeského kraje a obcí. Konkrétně Farní charita Starý Knín, Digitus Mise Hořovice, Domov Na výsluní Hořovice, Pečovatelská služba města Dobříše. V území sledovaných ORP pečují o své klienty také některé organizace, které mají sídlo mimo ně, konkrétně Zdravotní ústav Most k domovu Praha (pracoviště Praha-Západ, Mníšek pod Brdy, ORP Černošice), Domov Laguna Psáry (zařízení Středočeského kraje, ORP Černošice), BEDASA Pečovatelská služba Beroun, Senior Care pečovatelská služba Beroun a Domov V zahradách Zdice (ORP Beroun).

O pečovatelské službě je velký zájem, který stále roste, ale problémem je nedostatek kvalifikovaných pečovatelek. Podle výpovědí některých zástupců poskytovatelů těchto služeb, funguje pečovatelská služba prakticky zčásti na dobrovolnické bázi, protože pečovatelky mají velmi nízkou mzdu, přitom pracují přesčas, slouží i o víkendech a svátcích atd. Z tohoto důvodu nemohou poskytovatelé rozšiřovat služby, ani přijímat další klienty.

Osobní asistence

Ve sledovaném území tuto službu poskytuje Farní charita Starý Knín, v okolních ORP jsou to Dobromysl Beroun a Klubičko Beroun, BEDASA Pečovatelská služba Beroun a Senior Care pečovatelská služba Beroun.

Ani nabídka osobní asistence není pro neformální pečující dostatečná. Zejména rodiče dětí se zdravotním postižením projevují zájem o tuto službu, kterou by rádi pravidelně využívali. V rámci projektu „Pečovat a žít doma je normální“ vzniká v Dobříši skupina asistentů, často středoškolských studentů, kteří nejsou osobními asistenty ve smyslu Zákona o sociálních službách, ale doprovázejí například děti se ZP při aktivitách pořádaných pro ně nebo pro jejich rodiče (Den pro sebe, zážitkový a vzdělávací pobyt pro rodiny s dětmi apod.). Lze předpokládat, že část z nich si postupně doplní potřebné vzdělání, aby mohli pozici osobního asistenta vykonávat.

Hospicová péče

V žádném ze tří sledovaných ORP není v tuto chvíli poskytována hospicová péče. V Hořovicích ukončil v roce 2017 činnost Hospic Dobrého pastýře, fungující pod hlavičkou neziskové organizace Tři, o.p.s. Důvodem k ukončení činnosti byl chybějící lékař s atestací z paliativní medicíny. Podle výpovědí

pracovníka hořovického hospice a také podle výpovědí vedoucí OSVZ v Hořovicích probíhají jednání s organizací Most k domovu, z.ú., která nabízí paliativní péči v Praze a v regionu Praha západ, o tom, zda by mohla začít poskytovat paliativní péči také na Hořovicku.

Na Sedlčansku se v současné době rozvíjí aktivita zaměřená na poskytování hospicové péče. Tu by měl nově od ledna 2018 nabízet nový terénní hospic Křídla, jehož zřizovatelem bude Diakonie Apoštolské církve. Vzhledem k malému počtu zakládajících členů předpokládají spíše skromné začátky a postupný rozjezd.

Podobná aktivita vzniká také na Dobříšsku, kde v rámci projektu „Pečovat a žít doma je normální“ proběhlo v červnu 2017 první mezioborové setkání na téma hospicové péče. Setkání bylo realizováno na základě zájmu odborníků a dalších aktérů v oblasti hospicové péče a jeho cílem bylo vytvořit prostor pro vzájemné seznámení se těchto odborníků a současně zjistit potenciál pro případný vznik terénního hospice na Dobříši. Druhé setkání proběhne na začátku října, hostem setkání bude zakladatelka hospice Cesta domů Martina Špinková. Aktivita je otevřená, pokud v rámci ní vznikne zakládající tým budoucího hospice, v rámci projektu mu bude poskytnuta odborná podpora.

V regionu nabízí domácí hospicovou péči také Agentura Péče doma, s.r.o., z veřejně dostupných informací (webové stránky organizace) je však zřejmé, že se nejedná o komplexní hospicovou péči, ale o lékařské a ošetrovatelské služby.

Centrum denních služeb

Tuto službu nabízí ve třech sledovaných ORP pouze nezisková organizace Digitus Mise Hořovice, v relativně blízkém okolí pak ještě Centrum péče Zbraslav (Praha 5 - Zbraslav).

Domov se zvláštním režimem

Tuto registrovanou sociální službu nabízejí v námi sledovaném území příspěvková organizace města Hořovice Domov Na výsluní Hořovice a Domov Sedlčany. V blízkém okolí je dále možné využívat služby Domova pro seniory v Mníšku pod Brdy, Domova V zahradách ve Zdicích, Centra Rožmitál pod Třemšínem, Domova Čenkov nebo Domova pro seniory ve Vojkově.

Domov pro seniory

Ve sledované lokalitě se nachází poměrně velký počet domovů pro seniory. Této v současné době dominantní institucionální/pobytové sociální službě pro seniory se věnují Domov seniorů Dobříš, Domov Sedlčany, Domov Na výsluní Hořovice a Domov Hostomice. Za hranicemi sledovaného území fungují Domov Kytín, Domov Marie Kytín (soukromé zařízení), Domov pro seniory Pod Skalkou Mníšek pod Brdy, Domov pro seniory Dobřichovice (všechny v ORP Černošice), Domov V zahradách Zdice (ORP Beroun), Centrum Na verandě Beroun, Domov Laguna Psáry (pro seniory, kteří se starají o dítě s mentálním postižením, zařízení Středočeského kraje, ORP Beroun) a Centrum Rožmitál pod Třemšínem (ORP Příbram).

Převážná část těchto zařízení funguje na principu příspěvkové organizace Středočeského kraje nebo obcí. I v jejich případě, přestože se až na výjimky jedná o zařízení spíše „velkokapacitního“ typu, je počet míst prakticky vyčerpán a přihlašování nových klientů probíhá na principu pořadníku.

Raná péče

Ranou péči poskytují ve sledovaném území Diakonie ČCE (s působností Praha a Středočeský kraj), EDA (Praha a Středočeský kraj), Centrum pro dětský sluch Tamtam (Praha, celostátní působnost) a Centrum sociálních služeb Tloskov (Nevětkov-Tloskov, Středočeský kraj, ORP Benešov).

Kapacity těchto služeb jsou naplněné, podle zástupců poskytovatelů jsou schopni nabídnout v krátké době rodinám jednorázovou konzultaci, jejíž náplní je například sociálně právní poradenství. Na pravidelné poskytování služby si rodiny musí počkat, čekací doba se pohybuje v řádu několika měsíců.

Další služby – sociální rehabilitace, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, seniory, sociální poradenství, sociální podnik

V rámci sledovaných ORP fungují tyto další služby: Farní charita Starý Knín (sociálně aktivizační služba pro seniory a osoby se ZP, sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi), Mapa Kosova Hora (sociálně aktivizační služba, ORP Sedlčany), Mela Sedlčany (sociální rehabilitace)

Mimo sledované území, v okolních ORP jsou k dispozici tyto další služby: Alka Příbram (sociální rehabilitace), Portus Praha (sociální podnik Dobrotu s příběhem, Davle, ORP Černošice), Zdravotní ústav Most k domovu Praha, pracoviště Praha-Západ, Mníšek pod Brdy (půjčovna pomůcek, ORP Černošice), Centrum pro dětský sluch Tamtam Praha (sociálně aktivizační služby, celostátní působnost), Centrum sociálních služeb Tloskov (sociální rehabilitace pobytová, ORP Benešov), Kaleidoskop Solenice (centrum pro osoby s chronickým duševním onemocněním, ORP Příbram), Centrum sociálních služeb Hvozdy Hvozdnice (sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi, ORP Mníšek pod Brdy), Náruč Dobřichovice (sociální firma Modrý domeček Řevnice, sociální rehabilitace Dobřichovice, ORP Černošice), BEDASA Pečovatelská služba Beroun (sociálně aktivizační služba), Lomikámen Beroun (sociální rehabilitace)

Jak je patrné z uvedeného popisu, uvnitř sledovaného území tří ORP působí pouze malá část institucí, které nabízejí specifické typy služeb, jako je sociální rehabilitace, nebo sociálně aktivizační služby. Větší nabídka těchto služeb je k dispozici v okolních územích, což ale znamená zpravidla pro pečující další komplikaci ve formě dojíždění.

Hlavní zjištění

Rodiny, které neformálně pečují o své blízké a potřebovaly by nějakou formu podpory, nejsou statisticky podchyceny. Při náhodném kontaktu s poskytovateli služeb se ukazuje, že nevědí, jakou pomoc by mohly dostat, někdy nevědí ani o existenci příspěvku na péči. Statistické údaje o pečujících rodinách či jednotlivcích by podle poskytovatelů měly shromažďovat obce s rozšířenou působností a měly by být součástí komunitního plánování sociálních služeb.

Sociální pracovníci organizací poskytujících sociální služby (popř. další pracovníci těchto organizací) mnohdy nahrazují práci úředníků veřejné správy i samosprávy. Týká se to zejména poradenství, orientace v tom, na jaké dávky mají pečující ve své situaci nárok, jaké sociální služby mohou využívat apod. Poskytovatelé sociálních služeb jsou často těmi, kdo klientům pomáhají sepsat odvolání proti rozhodnutí o příspěvku na péči nebo je za ně přímo sepisují. Podle jejich zkušeností neprobíhá ze strany úřadů (OSVZ) sociální šetření u klientů, o něž je pečováno v rámci neformální péče nebo kteří by takovou péčí mohli využívat. Výjimku představuje podle zástupců poskytovatelů OSVZ v Hořovicích, jehož sociální pracovnice takové klienty aktivně vyhledává a také oni se v některých případech na ni obracejí. Poskytovatelé služeb jsou si vědomi toho, že jedním z možných důvodů, proč nejsou klienti a jejich rodiny včas zachyceni a nasměrováni na možnost čerpat PNP a následně sociální služby, je nedostatečné personální zajištění některých odborů sociálních věcí a zdravotnictví. V situaci, kdy má jedna sociální pracovnice na starosti rozsáhlou agendu, není v jejich silách věnovat se soustředěně cílové skupině seniorů a dětí i dospělých osob se ZP, o které je pečováno (nebo by mohlo být) v rámci domácí péče. Neformálně pečující nejsou zároveň cílovou skupinou sociálních služeb ani agendy příslušných úřadů.

Pokud jde o nabídku sociálních služeb, které by senioři a děti i dospělé osoby se ZP a jejich pečující rodiny mohly čerpat, ta je stále a dlouhodobě v území nedostačující. Kapacita zařízení je naplněná, v případě některých služeb naprosto chybí vyhlídka, že by rodiny mohly pro své blízké získat místo, nebo se na takové místo dlouho čeká. To se týká především takových služeb, jako je chráněné bydlení, týdenní či denní stacionář pro osoby se ZP nebo odlehčovací služby. Rodiny, které pečují o své blízké v domácím prostředí a z různých důvodů uvažují o jejich umístění v nějakém typu zařízení (stárnutí pečujících rodičů, zhoršující se zdravotní stav dítěte nebo dospělé osoby v neformální péči, vyčerpání pečujících apod.), by daly přednost menším zařízením rodinného typu, které by bylo v blízké vzdálenosti od místa jejich bydliště. Předpokládají, že i nadále budou péči o dítě či dospělou osobu „sdílet“ s vybranou institucí, tj. potřebují, aby zařízení bylo pro ně snadno dostupné. Pokud uvažují nebo nakonec volí velké zařízení, v některých případech spíše ústavního typu, činí tak podle svých slov proto, že nenašli žádnou jinou možnost, kam blízkou osobu umístit.

Zavádění pozice koordinátora neformální péče hodnotí poskytovatelé sociálních služeb, stejně jako úředníci OSVZ a samozřejmě pečující, pozitivně. Z rozhovorů vyplývá, že je důležité, aby to byl člověk, který se pohybuje v terénu a má dobré vztahy s organizacemi, které v území působí. Náplní jeho práce by podle poskytovatelů i některých úředníků mělo být vyhledávání potenciálních klientů a jejich následné doprovázení v jejich životní situaci. Zároveň by jeho práce byla užitečná pro úředníka OSVZ, který funguje jako koordinátor komunitního plánování sociálních služeb. Ten v současné době působí pouze v ORP Hořovice. Podle některých respondentů není zásadní, zda by koordinátor neformální péče byl zaměstnancem OSVZ nebo pracovníkem některé z neziskových organizací, obojí má své výhody i nevýhody.